

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3
Guidelines for academic leadership development of administrators
in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3

พรทิศา หลักคำ^{1*} และกานต์ เนตรกลาง²
Porntiwa Lakkham^{1*} and Kant Netklang²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

^{1,2}Department of Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand.

^{1*}Corresponding Author, E-mail: beamor170286@gmail.com

Received: 28 April 2021, Revised: 10 August 2021, Accepted: 20 September 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ และหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 335 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกนโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันมีจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษาและด้านการเสริมสร้างบรรยากาศของสถานศึกษา และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความตระหนักในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาให้ตรงกัน มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และ จะต้องสร้างมาตรฐานและเกณฑ์ในการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจโดยการให้รางวัลกับครูที่มีผลงานดีเด่นหรือมีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : การพัฒนา, ภาวะผู้นำ, ผู้นำทางวิชาการ, แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to study, compare and find Guidelines for academic leadership development of administrators in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3 classified by status of position. This research is a mixed research. The sample was school administrators and teachers under Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 3 in academic year 2019, a population of 335 persons. Sample size specification was done by using the finished table by stratified random drawing. The research instruments were questionnaire and purposive interview. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test independent. The result of research found that the academic leadership of school administrators; the overall was at the high level and when considering each aspect, the aspect that has the highest average value is determining the mission of the educational institution. The comparisons of academic leadership among school administrators classified by status of position; the overall picture is indifferent. When considering each aspect, it was found that there were two different aspects: the mission determination of the educational institution and the building atmosphere academic institution. And the guidelines for the development of academic leadership of school administrators found that school administrators have to raise awareness of academic leadership development for teachers and educational personnel by meeting to classify details about setting goals for educational institutions The teaching and learning management of teachers are regularly supervised in order to be effective and achieve established goals, standard and criteria for motivation and morale must be established by rewarding teachers for outstanding performance or having effective work performance and achieving the goals.

Keywords: Development, Leadership, Academic Leadership, Guidelines for academic leadership development

1. บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลกระทบทุกด้าน โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวสร้างขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองเพื่อความอยู่รอดขององค์กร องค์กรนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพื่อจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี

และความร่วมมือจากทุกฝ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) สถานศึกษาจึงต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพซึ่งต้องอาศัยการบริหารงานวิชาการให้สำเร็จตามเป้าหมาย เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ถ้าสถานศึกษาใดมีผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะไม่สามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งได้อีกทั้งยังเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ ไม่ประสบความสำเร็จ (เรืองยศ แวดล้อม, 2556)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 186 โรงเรียน มีพื้นที่เขตบริการที่รับผิดชอบทั้งหมด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอครบุรี อำเภอปักธงชัย อำเภอเสิงสาง และอำเภอวังน้ำเขียว จะต้องขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน เก่ง ดี มีความสุข และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงขึ้น จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่แท้จริงในการบริหารงานวิชาการและขาดภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานวิชาการมีคุณภาพ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงออกถึงภาวะผู้นำทางวิชาการที่เหมาะสมและเต็มที่เพื่อให้การพัฒนางานวิชาการบรรลุตามเป้าหมายและประสบผลสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 เพื่อจะนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานด้านวิชาการ รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการและการปฏิบัติงานของครูที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

2.3 เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 แนวคิดทฤษฎี

ฮอลลิงเจอร์ และเมอร์ฟี (Hallinger and Murphy, 1985) กล่าวว่า องค์ประกอบพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 3 ด้าน และ 11 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา (Defining the school mission) เป็นการกำหนดกรอบขอบเขตของงานที่สถานศึกษาต้องรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการและสร้างความเข้าใจในการกิจดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งจำแนกภารกิจของสถานศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่

1.1 การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา (Framing school goals) ต้องมีความชัดเจนโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กำหนดความรับผิดชอบของครูในการปฏิบัติงาน เป้าหมายจะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ ง่ายต่อครูในการนำไปสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ในห้องเรียน

1.2 การสื่อสารเป้าหมายของสถานศึกษา (Communicating school goals) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องชี้แจงให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีและเป็นการปลูกฝังความสามัคคีในองค์กร

2. ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน (Managing the instructional program) กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของครู การเรียนของนักเรียนและการประสานงานการเรียนการสอนซึ่ง แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 การนิเทศและการประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้ (Supervising and evaluation instruction) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมั่นใจได้ว่าเป้าหมายของสถานศึกษาได้ถูกถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน ให้การสนับสนุนครูด้านการสอนให้ตรงตามจุดประสงค์โดยการเยี่ยมเยียนอย่างไม่เป็นทางการ

2.2 การประสานงานการใช้หลักสูตร (Coordinating curriculum) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องประสานงานกับครูในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความเข้าใจกับครูในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ

2.3 การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน (Monitoring student progress) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ผลจากคะแนนทดสอบในการกำหนดเป้าหมาย การประเมินหลักสูตร การประเมินด้านการสอน และการวัดผลความก้าวหน้าตามเป้าหมายของสถานศึกษา

3. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา (Promote school climate) บรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน (Norms) และทัศนคติของบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษาทั้งด้านตัวครู นักเรียน และการเรียนการสอน รวมทั้งมาตรฐานทางวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งจะจำแนกบทบาทในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา มีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ได้แก่

3.1 การควบคุมการใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Controlling instructional time) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องควบคุมกิจกรรมที่ทำให้เสียเวลาเรียนให้ได้มากที่สุดโดยผลักดันเป็นนโยบายของสถานศึกษาเพื่อที่จะให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3.2 การดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด (Maintaining high visibility) เป็นการช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน และครู ซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ทราบความต้องการของครูและนักเรียนที่ชัดเจน

3.3 การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู (Providing incentives for teachers) การจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู การให้รางวัล การยอมรับการทำงานของครู จะทำให้โครงสร้างของการทำงานดีขึ้น

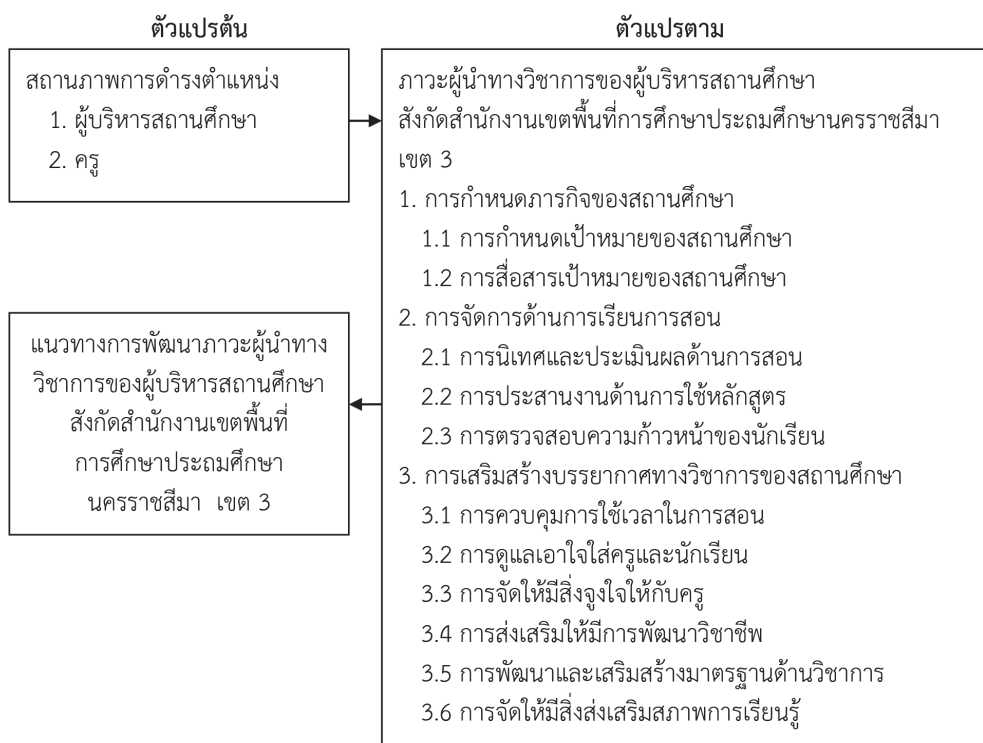
3.4 การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ (Promoting professional development) ผู้บริหารควรให้โอกาสแก่ครูในการพัฒนาวิชาชีพโดยการจัดให้มีการฝึกอบรม

3.5 การพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ (Developing and enforcing academic standards) มาตรฐานทางวิชาการที่สูงและชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่พัฒนาและดำรงบรรยากาศทางบวกในที่ทำงาน

3.6 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ (Providing incentives for learning) การให้รางวัล และการยอมรับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการสูง โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้โอกาสนักเรียนในการที่จะเป็นที่ยอมรับของห้องเรียนและสถานศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Hallinger และ Murphy (1985) จำนวน 3 ด้าน 11 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เจียรพัฒน์ ชูปวา (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการในภาพรวม ผู้บริหารมีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ พฤติกรรมที่ปฏิบัติในระดับน้อยกว่าพฤติกรรมอื่น ๆ คือ 1) การเสริมสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและ 2) การจัดการระบบเครือข่าย 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ สำหรับพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติ น้อยกว่าพฤติกรรมอื่นๆ คือ ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเริ่มจากการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมุ่งสู่บุคลากร สำหรับพฤติกรรมด้านการจัดการระบบเครือข่ายต้องเริ่มจากการศึกษาหาความรู้ในเรื่องการสร้างและการใช้เครือข่ายอย่างเป็นระบบ

บุญพา พรหมณะ (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ตามประเภทของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าไม่แตกต่างกัน

ศราวุธ ทองอากาศ (2560) ได้ศึกษาการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กาญจนา สุระคำ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการทำงานเป็นทีมของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การทำงานเป็นทีมของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากและส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูสูงถึงร้อยละ 78 จึงมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้มีในตนเองโดยการเข้ารับการอบรม การสัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น จะช่วยให้การทำงานเป็นทีมของครูเพิ่มมากขึ้นจนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

Jarvis (2018) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ 2) กำหนดแนวคิดและอำนาจหน้าที่ในการเป็นผู้นำทางวิชาการ และ 3) ตรวจสอบและประเมินวิธีการเชิงทฤษฎี Constructivist ที่เน้นการปฏิบัติในการวิจัยทางการศึกษา โดยการเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้องค์ประกอบของการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบในการสร้างอำนาจ แนวปฏิบัติ การดูแล กำกับติดตาม การตัดสินใจและความท้าทาย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ในการศึกษาระดับอุดมศึกษามีแหล่งข้อมูลที่ขัดแย้งกันเนื่องจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันในระดับอุดมศึกษาที่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติที่เน้นทฤษฎีพื้นฐานเป็นตัวแทนของความเป็นผู้นำทางวิชาการได้เป็นอย่างดี

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,331 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 335 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการยกย่องจากองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องในการเป็นผู้บริหารดีเด่นหรือมีความโดดเด่นในการบริหารสถานศึกษา

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพการดำรงตำแหน่งและแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2

แบบสัมภาษณ์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3

4.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

4.3.1 แบบสอบถาม

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร วารสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้าง ข้อคำถาม แล้วนำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหา ตลอดจนความถูกต้องและเหมาะสมของแบบสอบถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) และความชัดเจนของภาษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งแบบสอบถามครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.60-1.00 ทุกข้อ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.99

4.3.2 แบบสัมภาษณ์

หลังจากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยเลือกเฉพาะองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดในแต่ละด้าน แล้วนำมากำหนดประเด็นคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ข้อ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความครบถ้วน ครอบคลุมของเนื้อหา ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัด จำนวน 335 คน แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามพร้อมสำเนา หนังสือขออนุญาตถึงผู้อำนวยการโรงเรียนส่งทางไปรษณีย์และด้วยตนเอง จำนวน 335 ฉบับ ให้แก่ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 จากนั้นผู้วิจัย เก็บรวบรวมแบบสอบถามตามที่ได้รับส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยตามเก็บแบบสอบถามที่เหลือ ด้วยตนเองซึ่งกรณีทางไปรษณีย์ที่ได้รับแบบสอบถามไม่ครบ ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อประสานงาน ขอรับแบบสอบถามด้วยตนเอง

4.4.2 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านและสรุปอีกครั้งทันทีที่การสัมภาษณ์สิ้นสุดลง การสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยได้ขออนุญาตในการจัดบันทึกและบันทึกเสียงก่อนที่จะบันทึก

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมาวิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถาม ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม คือ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยหาค่าความถี่ และร้อยละ และแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที ตอนที่ 3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางการภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 วิเคราะห์โดยการสังเคราะห์ แล้วนำมาตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วบรรยายเป็นความเรียง

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยดังนี้

5.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3

ด้าน	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา	4.21	0.75	มาก
2	ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน	4.18	0.83	มาก
3	ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา	4.15	0.83	มาก
รวม		4.18	0.80	มาก

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.75) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.83)

และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.83)

5.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		t	p
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1 ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา	4.65	0.51	4.18	0.75	3.50*	.000
2 ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน	4.46	0.59	4.17	0.84	1.82	.220
3 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา	4.54	0.59	4.12	0.84	2.73*	.040
รวม	4.55	0.56	4.16	0.81	2.68	.090

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา และไม่แตกต่างกัน มีจำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน

5.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

จากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีรายละเอียดดังนี้

5.3.1 ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องสร้างความตระหนักในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีการ

ประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในภาระหน้าที่ของครูที่ต้องรับผิดชอบและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้ตรงตามเป้าหมายและประสบความสำเร็จ จากนั้นผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดประชุมชี้แจงต่อคณะกรรมการสถานศึกษาทราบเกี่ยวกับเป้าหมายของสถานศึกษาด้วย

5.3.2 ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับครูเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของผู้นำเทคโนโลยีโดยละเอียด ส่งเสริมและจัดให้ครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำกับ ติดตาม และบันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนของครูมาหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาต่อไป

5.3.3 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างมาตรฐานและเกณฑ์ในการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจโดยการให้รางวัลกับครูที่มีผลงานดีเด่นหรือมีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาให้ค่าตอบแทนหรือเลื่อนขั้นเงินเดือนที่สูงขึ้น กล่าวยกย่องชมเชยครูที่มีผลงานดีเยี่ยมในที่ประชุมครูหรือการประชุมผู้ปกครอง มอบใบประกาศนียบัตรเชิดชูคุณงามความดีให้กับครู เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับครูและกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จต่อไป

6. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 สรุปได้ดังต่อไปนี้

6.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา

6.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวม

ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกัน มีจำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา และไม่แตกต่างกันมีจำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน

6.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักในการสร้างภาวะความเป็นผู้นำให้ตัวเองโดยการฝึกตัวเองเพื่อที่จะกระตุ้นครูในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผล โดยใช้วิธีการในการเสริมแรงด้วยวิธีต่างๆ เช่น การให้โบนัส การมอบใบประกาศนียบัตรให้กับครูที่มีผลงานดีเด่น เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับครูและกระตุ้นให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จต่อไป

7 อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

7.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษาสถานศึกษาในสังกัดให้มีคุณภาพทางการศึกษาและได้มาตรฐานระดับสากลทำให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองให้รอบด้าน ส่งเสริมการแข่งขันทางด้านวิชาการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการแข่งขันทางวิชาการโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายมีการจัดฝึกอบรมให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นประจำสม่ำเสมอ จึงส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการพัฒนางานด้านวิชาการ การวางแผน การพัฒนาและการใช้หลักสูตร การจัดให้มีสิ่งจูงใจ การส่งเสริมและสนับสนุนครูในการจัดการด้านการเรียนการสอน การตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน และการพัฒนาและเสริมสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวุฒิ จันทรโสภา (2558) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนทุกองค์ประกอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกตุสุดา กิ่งการจร (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

7.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การดำรงตำแหน่งที่ต่างกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครู ต่างมีความคิดเห็น ทศนคติ และมุมมองของภาวะผู้นำทางวิชาการและมุมมองด้านอื่นๆ แตกต่างกันด้วย ทั้งในเรื่องการกำหนดภารกิจของสถานศึกษา ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา รวมไปถึงมุมมองในด้านอื่น ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้ว่า สถานภาพการดำรงตำแหน่ง

ของผู้บริหารสถานศึกษากับครูที่แตกต่างกัน จะมีมุมมองที่แตกต่างกันในเรื่องของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริญญา เหล็กคงสันเทียะ (2558) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูมีความคิดเห็นว่าผู้อำนวยการสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการมากกว่าครู และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดใหญ่มากกว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุขฤทัย จันทรทรวงกร (2558) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียน ด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

7.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการโดยมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับครู ส่งเสริมและจัดให้ครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ภารดี อนันต์นารี (2555) ที่ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการชักจูงให้ครูมีการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างมาตรฐานและเกณฑ์ในการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจ โดยการให้รางวัลกับครูที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธวัช บุญยณ (2550) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการมีความสามารถในการดลใจ สร้างแรงจูงใจโดยวิธีการต่าง ๆ ให้ปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมแรงจูงใจให้กับครูโดยการให้รางวัลเพื่อกระตุ้นให้ครูได้ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ

8.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การมีสถานภาพการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นในการหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต่างกันด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและยอมรับฟังความคิดเห็นของครูและนำไปปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

8.1.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูในการพัฒนาเกี่ยวกับเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจให้กับครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานได้ดีเยี่ยมโดยการให้รางวัลในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรศึกษาปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ต่อไป

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กานต์ เนตรกลาง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือ และข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

10. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุระคำ. (2562). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เกตุสุตา กิ่งการจร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จรรย์ เหล็กคองสันเทียะ. (2558). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- ณัฐภูมิ จันทโรสภา. (2558). *การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช บุญยมนิ. (2550). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เกียรติพัฒน์ ชูปวา. (2559). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2555). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. ชลบุรี: มนตรี.
- เรืองยศ แวดล้อม. (2556). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563. จาก <http://lek56.deublogs.org/2014>.
- ศราวุธ ทองอากาศ. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัด จันทบุรี ระยอง และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. (2562). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2563. จาก <https://www.korat3.go.th/?p=2564>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554-2559)*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขฤทัย จันทร์ทรงกรด. (2558). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Hallinger, P., and Murphy, M. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*. 8(6) : 221-224.
- Javis, S. (2018). *The practice of authority in academic leadership/management*. Doctor Degree of Philosophy, Department of Educational Research, Lancaster University.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 608.